LIMBURGS MILIEU

01 2020

Een uitgave van Stichting Natuur en Milieufederatie Limburg • jaargang 34

Bekijk de nieuwe website van NMF Limburg op: **nmflimburg.nl**

Interview met wethouder Thijs Kuipers

Regio Noord/Midden-Limburg met RES op stoom

BioLogisch Limburg presenteert Tienstappenplan

Plastic prikken langs rivieroevers

Hoe verwarm je aardgasvrij?

INHOUD

Coverfoto: Geuldal tussen Mechelen en Epen (Foto: Bert Kaufmann)

4 Kort nieuws

6 *Regio Noord/Midden-Limburg met RES op stoom*

8 Succesvol verzet tegen trambaanfietsroute

10 *BioLogisch Limburg presenteert Tienstappenplan*

12 NMF Nieuws

13 De foto van Luuk

14 *Plastic prikken langs rivieroevers*

16 Geen LEADER-subsidieaanvraag voor 'Bloeiende bermen'

17 Verbreding A2 Midden-Limburg een feit

VOORWOORD

Contact

Contact hoort bij mensen. Wij mensen delen graag herinneringen, verhalen, meningen en grappen. Luisteren naar elkaar, open staan voor elkaars mening verrijkt onze geest en daarmee ons leven. Het belang van contact wordt nog eens onderstreept in een periode waarin ons land en ook Limburg beheerst wordt door een virus dat onze samenleving in alles raakt.

Uit alle artikelen in voorliggend tijdschrift blijkt de cruciale waarde van contact. Soms zijn we er op tijd bij en kunnen we ervoor zorgen dat in voorgenomen plannen voldoende rekening wordt gehouden met de belangen van natuur, milieu en landschap. Zoals bijvoorbeeld bij de doorstromingsplannen voor de A2-N275 of bij de Regionale Energie Strategieën. BioLogisch Limburg spreekt als netwerk van biologische ondernemers de lokale en landelijke overheid aan om haar visie op kringlooplandbouw te omarmen. Soms leidt contact tot actie, zoals bij de opruimacties vanuit het Schone Rivieren-project. In de Alliantie tegen uitbreiding Maastricht Aachen Airport vinden maar liefst 15 achterbangroepen elkaar in hun gezamenlijke strijd tegen de overlast. En als we bijna te laat zijn, is het te danken aan de volhardendheid van betrokken Limburgers die voorkomen dat dwars door een natuurgebied een geasfalteerd fietspad komt.

Contact in de vorm van participatie staat hoog op de agenda in Nederland en bij de verschillende overheden. Maar oh... wat is het ingewikkeld gezien alle belangen die aan de orde zijn in een klein maar zeer dichtbevolkt land. We zullen samen nog veel moeten oefenen. Hopelijk biedt de Omgevingswet aanknopingspunten om de waarden van natuur, milieu en landschap een serieuze plek te geven in het Limburg van de toekomst. Samen met u spannen wij ons daarvoor in.

Ons contact met u is voor ons heel belangrijk. In de huidige dynamische samenleving is het essentieel dat we elkaar snel weten te bereiken. Wij u en u ons. Voorliggend tijdschrift heeft 34 jaar lang daarbij een waardevolle rol vervuld als informatiedrager, opiniemaker en discussiepodium. Ondanks die waarde hebben we geconcludeerd dat er anno 2020 andere middelen voorhanden zijn waarmee we beter met u in verbinding kunnen staan. We hebben dan ook besloten het tijdschrift in deze vorm te beëindigen en over te stappen op digitale nieuwsbrieven, een nieuwe website en actievere sociale media. Ons bereik is daarmee vele malen groter en we kunnen u actueler en sneller informeren en raadplegen. En wat misschien wel het belangrijkste is: we kunnen op een veel interactievere wijze met u in contact komen en blijven.

Voor u ligt dus het laatste nummer van Limburgs Milieu. Volgend jaar bestaan we 50 jaar. Dan brengen we nog een eenmalige bijzondere uitgave uit waarin we terugblikken op 50 jaar belangenbehartiging voor natuur en milieu in Limburg.

We houden contact!

Mede namens het team,

Ton Hermanussen
directeur
t.hermanussen@nmflimburg.nl

18 *Hoe verwarm je aardgasvrij?*

21 Boekrecensie: Zo slim als de natuur

22 TRINLkwizz

Stand van zaken aansluiting A2-N275-N266

In mei duidelijkheid over uitvoering ingreep bij Nederweert

In mei 2020 stemmen Provinciale Staten over welk alternatief wordt uitgevoerd om de doorstroming en de verkeersveiligheid op het traject A2-N275-N266 (zie kaart A) bij Nederweert te verbeteren. Spelen bezuinigingen straks parten of is er voldoende geld voor het breed gedragen 'Nieuwe Alternatief'?

Grietje Lenstra, Natuur en Milieufederatie Limburg

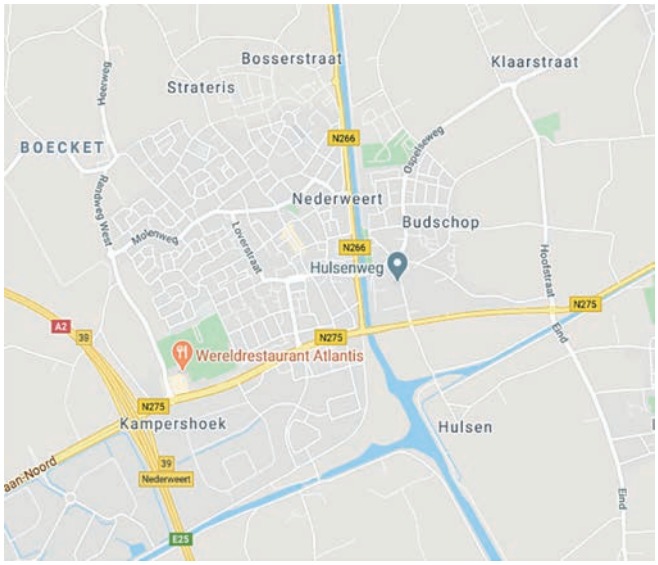

Kaart A

De gemeente Nederweert en de provincie Limburg werken al sinds 2012 samen om de doorstroming en de verkeersveiligheid op het traject A2-N275-N266 (zie kaart A) te verbeteren en om een aantal gebiedsopgaven mogelijk te maken.

Na meerdere onderzoeken is in september 2017 de Structuurvisie Randweg N266 Nederweert aan Provinciale Staten (PS) ter vaststelling voorgelegd. De provincie werkte ondertussen aan het Mobiliteitsplan 'Slim op weg naar morgen'. Uitgangspunt van dit plan is dat knelpunten niet meer alleen via nieuwe of aanpassing van infrastructuur opgelost moeten worden. De uitvoering van gebiedsopgaven en de relatie met mobiliteit moeten centraal staan. Verder moeten maatregelen met stakeholders en de omgeving worden opgesteld. In september 2017 besloten PS daarom dat er een vergelijkbaar alternatief naast het zogenaamde

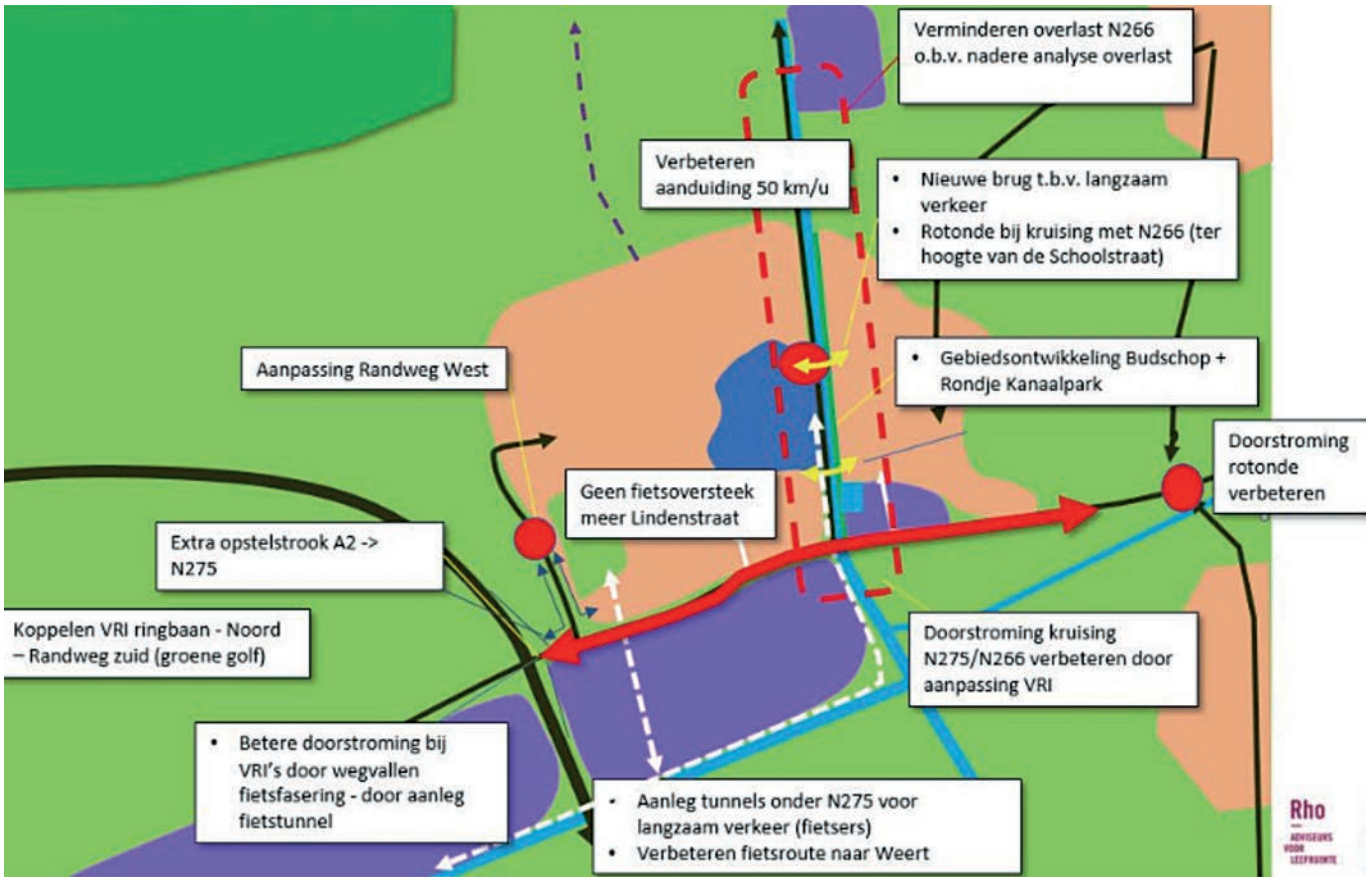

Kaart B

Randwegalternatief ontwikkeld moest worden, volgens de uitgangspunten van het mobiliteitsplan. Het project was daarmee één van de twee provinciale pilots.

Draagvlak voor 'Nieuwe Alternatief'

Er kwam het 'Nieuwe Alternatief' (zie kaart B) mede dankzij de inzet van een groot aantal stakeholders waaronder de Natuur en Milieufederatie Limburg en shareholders. Het alternatief heeft draagvlak en voorziet in het oplossen van knelpunten op de bestaande N275 en in het verbeteren van fietsverbindingen. In juli 2019 adviseerde de gemeenteraad van Nederweert aan PS dan ook om niet te kiezen voor het Randwegalternatief, maar voor het verbeteren van de huidige verbinding A2-N275-N266 en de verbetering van de drukke fietsverbindingen Budschop-Nederweert en Nederweert-Weert.
Om een afgewogen keuze tussen het Randwegalternatief en het 'Nieuwe Alternatief' te kunnen maken, is voor beide alternatieven een Maatschappelijke Kosten Baten Analyse (MKBA) opgesteld. Beide alternatieven haalden hierbij een positieve score, alleen was die van het 'Nieuwe Alternatief' veel hoger (5 ten opzichte van 2,2).

Oproep

De Provinciale Commissie Omgevingsvraagstukken Limburg (PCOL) adviseerde hierop unaniem om te kiezen voor het 'Nieuwe Alternatief'. PS zou in december 2019 een definitieve keuze maken tussen de beide alternatieven, maar kondigde toen een forse bezuiniging af van 200 miljoen euro voor meerdere infrastructurele projecten. Gedeputeerde Staten (GS) besloten in het najaar om het verbeteren van de verbinding A2-N275-N266 hierbij te betrekken en om aan PS het 'Nieuwe Alternatief' voor te stellen, maar daarbij slechts een beperkt aantal onderdelen uit te voeren. De Natuur en Milieufederatie Limburg heeft daarop in januari van dit jaar met een groot aantal andere stakeholders, shareholders en inwoners een brief naar PS gestuurd, met de oproep het bezuinigingsvoorstel rond het 'Nieuwe Alternatief' niet te steunen, maar het 'Nieuwe Alternatief' integraal uit te voeren.

Voldoende budget

Vrijdag 14 februari jl. werd deze oproep in de Statenvergadering van Provinciale Staten besproken. Gedeputeerde Hubert Mackus heeft hier toegezegd dat er voldoende budget beschikbaar is om het project helemaal uit te voeren. Een Provinciale Statencommissie krijgt het plan in mei voorgelegd. De politiek mag er dan voor kiezen om, zoals GS voorstelt, het project in afgeslankte vorm uit te voeren en zo een kleine 4 miljoen euro te bezuinigen. Maar als ze toch willen dat het plan integraal wordt uitgevoerd, zal hier voldoende geld voor beschikbaar zijn, beloofde Mackus. ■

Stikstofuitstoot luchtvaart moet naar beneden

De luchtvaartsector moet een evenwichtige bijdrage leveren aan vermindering van de uitstoot van stikstof. Als dat niet gebeurt, dan mag de sector niet meer groeien. Dat zegt de stikstofcommissie onder leiding van Johan Remkes in een advies aan het Kabinet over de luchtvaart.

Bart Cobben, Natuur en Milieufederatie Limburg

Het Adviescollege Stikstofproblematiek onder voorzitterschap van Johan Remkes adviseert minister Schouten over hoe de stikstofproblematiek in ons land aan te pakken. Het eindadvies over een structurele aanpak wordt in mei van dit jaar verwacht. Daarop vooruitlopend heeft de Commissie Remkes op 15 januari 2020 haar advies over de luchtvaartsector uitgebracht. Het Kabinet komt later met een inhoudelijke reactie.

Stikstofuitstoot groter dan gedacht

Uit onderzoek komt naar voren dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de totale stikstofuitstoot beperkt is, maar wel groter dan eerder gedacht. Dat komt omdat tot nu toe de stikstofemissies van vliegverkeer boven een hoogte van 3.000 voet (914 meter) niet werden geregistreerd. Ten onrechte volgens de Commissie.

Samenhangende activiteiten

Emissies boven de 3.000 voet zouden in beeld gebracht moeten worden, evenals alle stikstofemissies die samenhangen met activiteiten op en rondom luchthavens. Denk aan grondgebonden activiteiten (taxiën), luchthaven gerelateerde economische activiteiten en verkeersbewegingen van en naar luchthavens.

Evenwichtige bijdrage

Het Adviescollege Stikstofproblematiek vindt dat elke sector die stikstof uitstoot, een evenwichtige bijdrage moet leveren aan het oplossen van het stikstofprobleem. Het is niet te verdedigen dat de luchtvaartsector maar ongebreideld mag blijven groeien, terwijl andere sectoren forse inspanningen moeten leveren om de stikstofuitstoot te verminderen.

Groeien mits

De luchtvaart is de afgelopen jaren sterk gegroeid en de verwachting is dat deze groei doorzet. De Commissie Remkes adviseert om de luchtvaartsector alleen te laten groeien als er maatregelen genomen worden om de stikstofemissies van de luchtvaartsector als geheel te verminderen. ■

Regio Noord/Midden-Limburg met RES op stoom

Als uitvloeisel van het Klimaatakkoord heeft het Rijk 30 energieregio's in Nederland opgedragen een Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen. In onze provincie worden er twee voorbereid; Noord/Midden-Limburg en Zuid-Limburg werken elk aan een eigen RES. De regio Noord/Midden-Limburg heeft zijn startnotitie gereed en is voortvarend op weg om zijn concept-RES aanstaande juni in Den Haag neer te leggen. Waar is deze regio zoal mee bezig?

Lilian Rippe

Wethouder Thijs Kuipers van de gemeente Horst aan de Maas en voorzitter van de stuurgroep RES en het bestuurlijk overleg van deze regio. (Foto: Gemeente Horst aan de Maas)

Omdat ze veel op elkaar lijken, zijn Noord- en Midden-Limburg samengevoegd tot één RES-regio. Wethouder Thijs Kuipers van de gemeente Horst aan de Maas is voorzitter van de stuurgroep RES en het bestuurlijk overleg van deze regio. Na een trage start is hij inmiddels enthousiast over de voortgang in zijn regio. "Het was het eerste half jaar even zoeken", vertelt Kuipers. "We hadden tijd nodig om tot afspraken te komen over de wijze van organiseren en betalen. Het is een positieve ontwikkeling dat bij ons klimaatverandering geen discussie meer is. Na de zomer kwamen we op stoom. De betrokken ambtenaren van de vijftien gemeenten hebben elkaar inmiddels goed gevonden."

Organisatiestructuur

Aan het roer van de RES-ontwikkeling staat de stuurgroep Noord- en Midden-Limburg: vijf wethouders, een gedeputeerde en een afvaardiging van Enexis. In het bestuurlijk overleg zitten 15 wethouders, één uit elke betrokken gemeente. Zij staan in hun gemeente aan de lat voor energieprojecten die voortvloeien uit de RES. Daarnaast zijn er de Participatiecoalitie (Natuur en Milieufederatie Limburg, Buurkracht en de gezamenlijk energiecoöperaties in de provincie), werkgroepen en ontelbaar veel andere vergadertafels in de 'zijlijn'.

Participatiecoalitie

"De Participatiecoalitie speelt een belangrijke rol in het RES-proces", stelt Kuipers. "Ze denkt mee over de landschappelijke impact van de energietransitie, betrekt burgers bij de lokale projecten en maakt ze mede-eigenaar van de opwek. De Natuur en Milieufederatie Limburg is erg begaan met de verduurzaming van onze energievoorziening. Ze is een positieve kracht die tegelijkertijd ook nadenkt over de effecten van die energievoorziening op natuur en landschap. De Zonnevisie en Windvisie van de Natuur en Milieufederatie hebben we meegenomen bij uitgangspuntennotitie; ze zijn belangrijke input voor onze werkgroep grootschalige elektriciteitsopwekking. Wij willen de opgave voor elektriciteitsopwekking niet naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten verdelen, maar definiëren vanuit de regionale blik.

Thijs Kuipers

“Wij willen de opgave voor elektriciteitsopwekking niet naar rato van het aantal inwoners over de gemeenten verdelen, maar definiëren vanuit de regionale blik. De elektriciteitsopwekking dáár realiseren waar ze het minste impact heeft op het landschap.”

De elektriciteitsopwekking dáár realiseren waar ze het minste impact heeft op het landschap. Uiteraard moet het wel zo te organiseren zijn dat de maatschappelijke kosten acceptabel blijven.” Kuipers denkt dat de energietransitie ook kansen biedt voor natuurontwikkeling. “Er is meer synergie mogelijk dan we vanuit het verleden gewend zijn te zien. Zonnevelden kunnen bijvoorbeeld als buffer dienen voor natuurgebieden in de buurt van plaatsen met een overmaat aan stikstofuitstoot en pesticiden. En opbrengsten uit grootschalige elektriciteitsopwekking kunnen we inzetten om natuurontwikkeling mee te betalen. Ik vermoed dat de Natuur en Milieufederatie Limburg daarop aandringt bij de uitwerking.”

Uitdaging

Het is een uitdaging voor de regio om tot een uitgebalanceerde RES te komen, ondervindt Kuipers. “Het energievraagstuk is groot en complex en betreft een lange termijn. Het proces vraagt om een andere oplossingsstrategie dan we gewend zijn. We kunnen namelijk niet nu al bedenken welke innovaties er op energiegebied aankomen. We beginnen met wat nu voorhanden is, windturbines en zonne-energie. Tegelijkertijd blijven we nadenken over innovaties. Energiebesparing krijgt prioriteit: 25% in 2030 ten opzichte van 1990. Daarnaast buigt de werkgroep Energie zich over kleinschalige opwek (isoleren van woning en opwekking gebonden aan bebouwde omgeving et cetera), warmte (alternatieven voor aardgas) en geschikte locaties voor grootschalige opwek van elektriciteit (zonneparken en windturbines).”

Lokaal eigendom

Het streven is om 50% van de duurzame opwek in lokaal eigendom vorm te geven. Kuipers geeft aan dat het moeilijk is om op RES-niveau voor te schrijven hoe dit moet gebeuren. “Wanneer per energieproject minstens 50% lokaal/coöperatief eigendom moet zijn, zijn sommige projecten mogelijk financieel niet haalbaar. Denk aan zonnepanelen op taluds langs snelwegen en op restkavels. Dat is landschappelijk gunstig, maar de business case is dun. Juist om de landschappelijke impact beperkt te houden, leggen we dat niet op projectniveau op. Tegelijkertijd is er wel heel harde steun voor dat 50%-beginsel. Gemeenten en Participatiecoalitie zijn er diep van doordrongen dat energiecoöperaties dat lokale eigendom écht mogelijk maken. Veel energiecoöperaties in Limburg zijn er uitstekend in geslaagd om inwoners te betrekken en mede-eigenaar te laten worden.”

Rechtvaardige verdeling

Landelijke is afgesproken dat alle regio’s in 2030 samen 35 Terrawattuur leveren via windturbines en zonnepanelen. “Fair share staat bij ons hoog in het vaandel; dat verwachten we ook van andere regio’s. In onze regio komt dat neer op een rechtvaardig aandeel van 1,2 terrawattuur. Daar staan we voor en daarvoor nemen we onze verantwoordelijkheid. Daarbij nemen we ook in aanmerking dat we in Noord- en Midden-Limburg in de toekomst veel elektriciteit nodig zullen hebben voor de ‘all-electric’ verwarming van woningen. Er zijn weinig mogelijkheden voor de aanleg van warmtenetten omdat warmtebronnen ontbreken en er weinig grote steden zijn. Bij de rekensom zijn we uitgegaan van het energiegebruik en de -opwekpotentie in onze regio. Als alle 30 regio’s op die manier redeneren, dan komen we daar samen uit. Natuurlijk kan het voorkomen dat er in een gemeente een energietekort ontstaat en een andere gemeente wél kan leveren. Evenals andersom. Op 1 juni 2020 moeten alle regio’s een concept-RES op tafel leggen. Dan gaat het Planbureau rekenen. Als het totaal niet uitkomt op 35 Terrawattuur, dan komt er een aanvullende opdracht. Het is onze intentie het samen waar te maken. We willen met elkaar vermijden dat het Rijk moet ingrijpen.” ■

Wat is de Regionale Energie Strategie

De Regionale Energie Strategie (RES) is bedoeld om met maatschappelijke betrokkenheid te komen tot regionale keuzen voor opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie-infrastructuur. Tevens bedoeld om samenwerking tussen regionale partijen (overheden en maatschappelijke organisaties) te organiseren in voorbereiding op concrete projecten die voortkomen uit de RES. Tot slot is de RES een product waarin beschreven staat welke strategie de RES-regio hanteert om lokale/regionale energiedoelstellingen te bepalen en behalen. De RES heeft een horizon van 2030 met een doorkijk naar 2050.

Voor meer informatie over de RES kijk op https://regionale-energiestrategie.nl

Trambaanfietsroute Maastricht-Aken komt er niet

Hoe pakten gedreven bewoners hun verzet aan?

De gedeputeerde van de provincie Limburg en de wethouders van Stadt Aachen en de gemeenten Maastricht, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals ondertekenden in december 2015 een intentieverklaring voor de aanleg van een trambaanfietsroute tussen Maastricht en Aken. In januari 2018 zetten de bestuurders hun handtekening onder een realisatieovereenkomst. In december 2019 trok de stuurgroep de stekker uit het plan. De bewonersgroepen die weerstand boden zagen hun doorzettingsvermogen beloond. Wat valt er te leren van de tegenstanders? Limburgs Milieu vraagt het aan een gedreven Jelle Stoffers uit Cadier en Keer (gemeente Eijsden-Margraten).

Lilian Rippe

Talud voormalige trambaan over de Zieversbeek bij Lemiers.

Toen Stoffers vroeg in 2016 lucht kreeg van het plan om door het natuurgebied bij Cadier en Keer een vier meter brede verharding aan te leggen voor een fietsroute tussen Maastricht en Aken was hij niet meer te stoppen. “Dat mag niet gebeuren in dit prachtige landschap”, was destijds zijn primaire gedachte. Intrinsiek gemotiveerd begon hij een zoektocht naar informatie. Hij vroeg in zijn gemeente naar de plannen, vond een raadslid bereid vragen te stellen en drong aan op burgerparticipatie. Antwoorden bleven uit, raadsleden bleven in het ongewisse.

Bewonersgroep Cadier en Keer

In de week voor carnaval 2017 nodigde de gemeente Eijsden-Margraten met een onopvallende advertentie in het huis-aan-huisblad burgers uit voor een informatieavond over het plan op de maandag na carnaval. Stoffers bracht zijn dorpsgenoten met zelfgemaakte posters op de hoogte van de geplande bijeenkomst. “Je keek zo over die advertentie heen en sowieso hadden de mensen hun aandacht bij carnaval.” De informatie-avond was de aanleiding om ter plekke de bewonersgroep

Cadier en Keer te formeren. “De eenzijdige presentatie en gebrekkige mogelijkheden om commentaar te leveren, wekten geen vertrouwen. We moesten bij de les blijven.” Die avond zegde de stuurgroep in ieder geval een projectwebsite toe.

Jelle Stoffers:

“Als wij er niet geweest waren met onze voortdurende vragen, onze petitie en de beleidsanalyse van Jeroen Aerts, dan lag er nu een breed geasfalteerd fietspad door de natuurgebieden tussen Maastricht en Vaals.”

Samenwerking en draagvlak

Na de bijeenkomst zette de bewonersgroep zelf een petitiewebsite op waar burgers hun reacties konden ventileren. “De petitiewebsite heeft ons draagvlak in het Heuvelland fors vergroot, we hadden uiteindelijk meer dan duizend handtekeningen.” Daarnaast was in Cadier en Keer de Vereniging tot Natuurbehoud (VTN), met 400 gezinnen als lid, tegen de trambaanfietsroute. “We dachten meer effect te kunnen hebben door onafhankelijk van elkaar te opereren, maar elkaar wel goed op de hoogte te houden.” Ook overlegde de bewonersgroep regelmatig met het burgerinitiatief Vallei Lemiers, en (later) met de bewonersgroep Gulpen-Wittem. “We hielden samen een informatieve website in de lucht, met krantenberichten, eigen informatie, foto’s en video’s, zodat iedereen het proces kon volgen.” Stoffers noemt 2017 het jaar van draagvlak creëren onder burgers en politiek. “Onze vergaderingen hadden telkens drie terugkerende agendapunten, de drie P’s: publiek, politiek, en pers.” De bewonersgroepen spraken zowel met voor- als tegenstanders, en zochten contact met wethouders, raadsleden, betrokken ambtenaren, bewoners en pers.

Beleidsanalyse

Ondertussen beantwoordde de stuurgroep met wethouder Opreij als voorzitter nauwelijks de gestelde vragen, kwam de trambaanfietsroute niet op de raadsagenda en werd wél de realisatieovereenkomst aangekondigd. In december 2017 publiceerde hoogleraar Jeroen Aerts, oud-inwoner van Cadier en Keer, een beleidsanalyse Trambaan fietsroute Maastricht-Aken met de conclusie dat nut en noodzaak van de trambaanfietsroute niet waren aangetoond. “We hebben toen met het rapport Aerts in de hand aan de stuurgroep gevraagd de realisatieovereenkomst uit te stellen, totdat de gemeenteraden de plannen een keer besproken zouden hebben. Tevergeefs.”

Ommekeer

Stoffers noemt 2018 het jaar van de ommekeer. In januari organiseerde de stuurgroep een informatieavond voor statenleden en raadsleden van de betrokken gemeenten. Burgers konden als toehoorder (zonder spreekrecht) aanwezig zijn; de raadszaal van Eijsden-Margraten zat vol belangstellenden. Aan het eind van de avond mocht Jeroen Aerts toch zijn zegje doen. “De raadsleden lieten merken not amused te zijn dat ze slecht geïnformeerd waren en niet eerder bij het proces betrokken waren. Voor gedeputeerde Eric Geurts was dat het sein om een formeel burger-participatieproces te starten.” De pers sprong er bovenop. De burgerparticipatie startte voor de zomer.
“Wij hebben geëist dat de drie bewonersgroepen in ieder van de drie werkgroepen vertegenwoordigd zouden zijn.” De werkgroepen bestonden verder – op uitnodiging van de stuurgroep - uit een gemêleerd gezelschap van voor- en tegenstanders zoals VVV Zuid-Limburg, Fietsersbond, Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie, Menvereniging Mergelland, Limburgse Land en Tuinbouw Bond, Koninklijke Horeca Nederland en Veilig Verkeer Nederland. “Wij kijken tevreden terug op het participatie-proces. In alle groepen is constructief gewerkt, mede dankzij de goede, onafhankelijke voorzitter.”

Trambaanfietsroute afgeblazen

Na de finale sessie met de stuurgroep eind 2018, lazen betrokkenen voorjaar 2019 in de krant dat er over een natuur sparend alternatief werd nagedacht. “Pas in december 2019 hoorden we formeel dat het project niet door zou gaan. Waarom niet? Dat blijft gissen. De afgehaakte gemeente Vaals? Gewijzigde verhoudingen in de gemeenteraden na de verkiezingen? Andere prioriteiten bij de provincie?” Eén ding weet Stoffers zeker: “Als wij er niet geweest waren met onze voortdurende vragen, onze petitie en de beleidsanalyse van Jeroen Aerts, dan lag er nu een breed geasfalteerd fietspad door de natuurgebieden tussen Maastricht en Vaals.”

Ervaren tegenwerking

“Gedurende het hele proces vingen we voortdurend bot bij de bestuurders. De beantwoording van onze vragen was vaak vaag of werd uitgesteld. Dat voelde als tegenwerking.” Het werd er niet beter op toen de stuurgroep na de zomer 2017 een website in het leven riep en een omgevings-manager aanstelde. “Vanaf dat moment waren we onze directe lijnen met wethouder Opreij en de eindverantwoordelijke ambtenaar kwijt en ging alles via de omgevingsmanager, de smeerolie tussen de partijen. Een aimabele man, maar voor ons een extra barrière. Bovendien bevatte de projectwebsite meer propaganda dan informatie. Ondanks dit proces dat bij ons weinig vertrouwen wekte, hebben wij altijd geprobeerd genuanceerd te blijven. Dat is gelukt. Achteraf hebben raadsleden ons gecomplimenteerd met onze vragen en open houding.” ■

Foto: Jurgen Mingels

BioLogisch Limburg biedt helpende hand bij omvorming landbouw

Als antwoord op de stikstofproblematiek overhandigde een delegatie van Vereniging BioLogisch Limburg op 15 januari op het provinciehuis aan gedeputeerde Hubert Mackus een plan om in tien stappen de landbouw te transformeren naar natuurinclusieve kringloop-landbouw. De bioboeren, die al langer op deze wijze werken, boden daarmee hun kennis aan om biologische kringlooplandbouw te stimuleren. In Den Haag nam minister Carola Schouten van Landbouw eveneens het Tienstappenplan in ontvangst.

Lilian Rippe

"We hebben het Tienstappenplan aangeboden omdat een aantal leden van Provinciale Staten vond dat de landbouwvisie van Hubert Mackus te weinig onderbouwing had voor kringlooplandbouw", vertelt John Janssen, voorzitter van BioLogisch Limburg en zelf jarenlang bioboer in het Zuid-Limburgse Klimmen. "De beste kortetermijnoplossing is een langetermijnbeleid en daarbij kan onze vereniging een helpende hand bieden. Wij willen onze rijke kennis en ervaring met biologische landbouw, die sowieso kringlooplandbouw inhoudt, in Limburg graag delen."

BioLogisch Limburg, opgericht in november 2018, is een netwerk van biologische ondernemers in Limburg die de biologische land- en tuinbouw in de provincie wil stimuleren en professionaliseren. Hiervoor werken ze samen op het vlak van afzet, kennis en belangenbehartiging.

Europese verordening

BioLogisch Limburg wijst erop dat de visie achter het Tienstappenplan overeenkomt met de definitie van biologische landbouw in de Europese verordening (EG) Nr. 834/2007. De vereniging vindt het daarom niet nodig om opnieuw het wiel uit te vinden voor een verordening voor natuurinclusieve kringloop-landbouw. "Daarover hoeft geen discussie meer gevoerd te worden. De Europese verordening beschrijft hoe je biologische landbouw moet bedrijven. Er is dus een wettelijk kader met zelfs een eigen controle-instrument. Het groenbladlogo als predicaat wordt wereldwijd gebruikt. Biologische landbouw houdt sowieso kringlooplandbouw in en gaat nog veel verder dan dat. Bionext, de overkoepelende club voor de biologische sector heeft kernwaarden geformuleerd waarvoor elke schakel in de keten zich verantwoordelijk voelt. Alle boeren en keten-bedrijven zouden vanuit die waarden moeten leven en werken."

Door de bomen het bos niet meer zien

Janssen constateert dat er vele termen in omloop zijn die vergelijkbaar zijn met biologische landbouw. Zoals natuur-inclusieve kringlooplandbouw, circulaire landbouw, natuur-inclusieve landbouw, balans landbouw, agro-ecologie, donutlandbouw, duurzame landbouw, soil-based agriculture, kringlooplandbouw, agro-forestry, klimaat-slimme landbouw, regeneratieve landbouw et cetera. "De gemeenschappelijke deler van al deze systemen is dat het alomvattende systemen zijn van landbouwbeheer en levensmiddelenproductie waarbij de beste praktijken op milieugebied worden gecombineerd met een hoog niveau van biodiversiteit, de instandhouding van natuurlijke hulpbronnen en de toepassing van strenge normen op het gebied van dierenwelzijn. We moeten uitkijken dat we door de bomen het bos niet meer zien en kiezen voor een eenduidige naam. Wat ons betreft hanteren we dus de term Biologische landbouw. Vooral ook omdat deze werkwijze wettelijk is verankerd en hiervoor in de hele Europese Unie dezelfde doelafspraken gelden."

Prioriteit nu

Waaraan zou de provincie volgens BioLogisch Limburg prioriteit moeten geven? "De provincie moet kijken naar wat de biologische landbouw al heeft en hoe ze daarmee boeren op

weg kan helpen naar verantwoorde landbouw. Bijvoorbeeld hoe het gebruik van chemische middelen af te bouwen en samen nadenken over alternatieven daarvoor. Ze moet de nieuwe boerengeneratie bij de omslag betrekken, aanpassing van het onderwijssysteem stimuleren en boeren aanzetten tot ombouw van hun bedrijf. Meer dan de helft van de jeugd die in de landbouw wil werken staat open voor kringlooplandbouw blijkt uit onderzoek van LTO, KRO en NCRV. Limburg ligt achterop met biologische landbouw. Als we nu geen slag maken, dan staan we straks helemaal achteraan in de rij."

Communicatie

Naast de provincie zijn er ook andere partijen die wat kunnen betekenen bij de omslag, weet Janssen. "LLTB en de Natuur en Milieufederatie Limburg kunnen kennis delen met hun achterban. Zij kunnen bijvoorbeeld consumenten stimuleren bewust producten uit de regio te kopen, waarvan we weten wat erin zit. We moeten met elkaar niet willen dat er aardappelen uit Egypte in de schappen liggen. De consument is te zeer gefocust op het goedkoopste. De boer heeft recht op een eerlijke prijs. Hij moet immers vervangings-investeringen doen en milieumaatregelen nemen. Verder is het zaak dat de boer van de toekomst zijn deur openzet, een relatie met de consument opbouwt. Dat betekent dat communicatie een deel van zijn werk wordt."

Kansen

Waar in Limburg de beste kansen liggen voor verandering vindt Janssen moeilijk te zeggen. "Limburg is zo divers. Het zuiden is heuvelachtig en heeft te maken met erosie-problematiek; daar zitten de meeste veehouders. Daar kan de kringlooplandbouw echt een slag maken. In het noorden zitten de meeste biologisch bewuste bedrijven. Ik zie daar onder andere gesloten kringloop bij champignonteelt waarbij alle betrokken boerenbedrijven (akkerbouwer, champignonteler en groenteteler) verdienen aan consumentgerichte producten."

Biologische landbouwmethode allesomvattend

Janssen vindt de kringlooplandbouw geen bedreiging maar een zegen voor de boeren. "Een wetenschapper hoorde ik laatst zeggen: "Dit is niet een verandering in een tijdperk, maar een tijdperk dat gaat veranderen." We hebben de rekening gepresenteerd gekregen van de periode Mansholt*. Dat gaat nu veranderen. De duurzaamheidsagenda van Verenigde Naties 2030 is helder: de gangbare landbouw is een doodlopende weg. Deze veroorzaakt zoveel schade aan lucht, water en bodem met alle gevolgen voor mens en dier van dien, dat willen we niet meer. De biologische landbouw-methode is allesomvattend. We kunnen deze vanaf morgen invoeren omdat we, zoals gezegd, een controle en herkenbaarheidssysteem hebben." ■

Meer informatie

Het Tienstappenplan om natuur-inclusieve kringloop-landbouw te realiseren is te vinden op www.natuurenmilieufederaties.nl en www.dewegvooruit.nl

Zie verder www.bionext.nl en www.biologischlimburg.com

Kernwaarden Bionext

Gezondheid: samenhang tussen aarde, planten, dieren en mensen.
Ecologie: rekening houden met natuurlijke kringlopen en omgeving.
Eerlijk: rechtvaardige omgang met elkaar, dieren en het milieu.
Zorg: verantwoordelijk werken volgens het voorzorgprincipe, waarbij we geen risico's nemen ten koste van mens en milieu.

**Mansholt: Dertig jaar geleden accepteerde de Europese Unie de plannen van commissaris Sicco Mansholt om de Europese landbouw radicaal te moderniseren. Dat beleid blijkt nu desastreuze gevolgen te hebben voor milieu, dierwelzijn en gezondheid.*

De visie achter het Tienstappenplan komt sterk overeen met de definitie van biologische landbouw zoals deze in de Europese verordening (EG) Nr. 834/2007 staat vermeld.

Overkoepelende visie Tienstappenplan

Nederland is een land met een natuurinclusief kringlooplandbouwvoedselsysteem. Met een rijke biodiversiteit aan onder andere bodemleven, planten, insecten en boerenlandvogels. Met een gezonde bodem, frisse lucht, schoon en voldoende (grond-)water, gezonde producten en gezond vee. Met een aantrekkelijk en gevarieerd landschap. Met een circulaire, klimaatneutrale voedseleconomie, bewuste burgers die bereid zijn een reële prijs voor hun voedsel te betalen en boeren die een goed inkomen verdienen doordat ze een aantrekkelijke beloning krijgen voor het natuurinclusief en circulair produceren van voedsel. Ook toekomstige generaties willen met dit perspectief graag boer worden.

Europese verordening (EG) Nr. 834/2007

De biologische productie is een alomvattend systeem van landbouwbeheer en levens-middelenproductie waarbij de beste praktijken op milieugebied worden gecombineerd met een hoog niveau van biodiversiteit, de instandhouding van natuurlijke hulpbronnen, de toepassing van strenge normen op het gebied van dierenwelzijn en een productie die is afgestemd op de voorkeur van bepaalde consumenten voor producten die worden vervaardigd met natuurlijke stoffen en procedés. De biologische productie speelt aldus een tweeledige rol in de samenleving, omdat zij zorgt voor enerzijds een specifieke markt als antwoord op de vraag van de consument naar biologische producten en anderzijds collectieve voorzieningen die bijdragen aan de bescherming van het milieu en het dierenwelzijn, alsmede aan de plattelands-ontwikkeling.

Erica Heymans nieuw in algemeen bestuur

Met ingang van 1 januari 2020 is Erica Heymans lid van het algemeen bestuur van de Natuur en Milieufederatie Limburg. Heymans heeft een groene achtergrond als bestuurslid bij het Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN). Zij volgt Benoît Locht op als NMF Limburg-bestuurslid voor de Westelijke Mijnstreek.

Erica Heymans is geboren en getogen in de Westelijke Mijnstreek. Na haar afstuderen als klinisch psycholoog in Nijmegen, is zij door het bedrijfsleven opgeleid in de ICT. Vanuit haar werkzaamheden op strategisch niveau als manager en senior beleidsadviseur is zij goed bekend met de werkwijze en dienstverlening van provincies en gemeenten.

Heymans keerde in 2017 terug naar de Westelijke Mijnstreek, een stedelijk gebied waar het milieu en de leefomgeving van oudsher onder druk staan. Gesteund door resultaten van wetenschappelijk onderzoek is ze overtuigd van de relatie tussen natuur en leefomgeving en gezondheid. Naast het belang van schone lucht meent zij dat activiteiten in de natuur en een groene leefomgeving een gezond tegenwicht kunnen bieden aan de toegenomen stress en agressie en een overmatig gebruik van smartphones en computers in onze maatschappij.

Op zoek naar gelijkgestemden werd Heymans zes jaar geleden bestuurslid bij IVN; eerst lokaal, de afgelopen vier jaar als regiovertegenwoordiger van de Westelijke Mijnstreek in de Landelijke Raad. Door het regio-overleg van IVN en andere milieuorganisaties met de NMF Limburg was het voor haar een logische stap om toe te treden tot het algemeen bestuur van de milieufederatie. Vanuit haar rol als bestuurslid wil zij een bijdrage leveren aan een groene en gezonde provincie en aan de verbetering van de kwaliteit van lucht, water en bodem in Limburg. ■

Coronavirus | NMF Limburg blijft bereikbaar maar annuleert alle activiteiten

Vanzelfsprekend hecht NMF Limburg aan de veiligheid en goede gezondheid van en voor iedereen. Normaal kiezen we bij voorkeur voor direct contact met de mensen in ons netwerk. Voor de komende periode wijken we daarvan af en volgen we nauwgezet de adviezen van de overheid en het RIVM met betrekking tot het coronavirus op. Dit betekent dat alle door ons geplande bijeenkomsten en externe afspraken tot en met 6 april zijn geannuleerd.

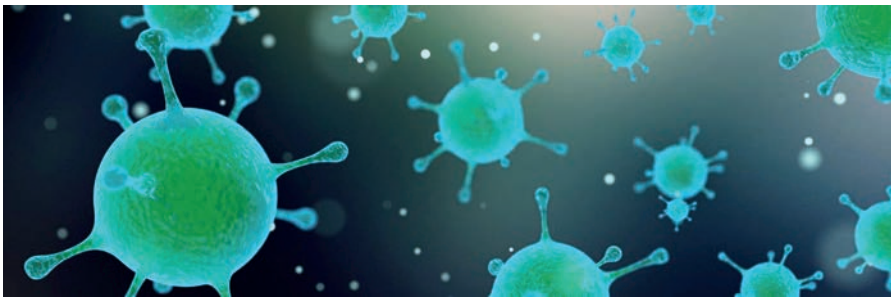

Ná 6 april

Staat jouw activiteit met ons gepland ná 6 april? Deze activiteit gaat vooralsnog door. Het kan zijn dat we de activiteit alsnog annuleren als de adviezen daarom vragen. We laten uiterlijk 48 uur van te voren weten als een activiteit wordt geannuleerd.

Bereikbaarheid

Het gehele team werkt vanaf vandaag vanuit huis. We zijn wel gewoon bereikbaar per mail of per telefoon. Heb je een algemene vraag aan ons? Mail naar info@nmflimburg.nl

Sterkte

Hierbij wensen we iedereen veel sterkte toe in deze uitzonderlijke periode en in het bijzonder alle Nederlanders die nu een extra inspanning moeten leveren of die extra getroffen worden door deze crisis. ■

Luuk Belgers (Vlodrop, 1986) is een allround natuurfotograaf met als werkgebied Midden-Limburg. Zijn interesse voor de natuurfotografie begon in 2009 met de aankoop van zijn eerste digitale spiegelreflexcamera. Sindsdien is fotograferen een passie en brengt hij zoveel mogelijk tijd met zijn camera in de natuur door. Luuk wil dat de kijker zich automatisch identificeert met het onderwerp op de foto. 'De foto moet de kijker kunnen raken, alsof deze als het ware naast mij stond op het moment van de afdruk.'

Warme gloed

Zomer 2019 stond de heide op de Meinweg weer vol in bloei. Over de grote paarse vlaktes lag op de koudere ochtenden in augustus een laag mist. Nadat de opkomende zon de meeste mist had opgelost, zag ik verderop nog wat 'mist' in de schaduw liggen. Eenmaal ter plekke bleken zo'n 200 schapen graag te poseren. Door tegen de zon in te fotograferen ontstond er een warme oranje/gele gloed die de sfeer van die ochtend perfect weergaf. ■

Vrijwilligers prikken plastic langs rivieroevers

Plastic in het rivierwater vormt een bedreiging voor het milieu en de gezondheid van mens en dier. Wat doe je dan? Opruimen. Wat in 2012 begon als een sympathiek burgerinitiatief 'Schone Maas' is inmiddels uitgegroeid tot een gestructureerde schoonmaak van de Nederlandse rivieroevers: het project Schone Rivieren. Schone Rivieren brengt de plasticvervuiling in kaart en pakt deze aan bij de bron. Doel? Plasticvrije rivieren in Nederland. IVN Limburg staat aan de wieg van dit schone rivieren-initiatief.

Lilian Rippe

Limburgse burgers kwamen jarenlang vrijwillig in actie met prikkers en vuilniszakken om storend afval langs de Maas te verwijderen. Dat vroeg om coördinatie van de verschillende initiatieven. "In 2012 werd IVN betrokken bij een overleg over plastic in rivieren", vertelt Sylvia Spierts, projectleider bij IVN. "We wilden de opruimacties stroomlijnen, er meer bekendheid aan geven en de beloning voor iedereen gelijk trekken." Afgesproken werd niet langer slechts geïnteresseerde individuen in te zetten, maar bestaande groepen te motiveren om het opruimwerk te doen in ruil voor een financiële beloning voor de clubkas. "Dit zou de bewustwording van velen stimuleren. Goed voor een maatschappelijk draagvlak om plastic te beperken en het niet achteloos weg te werpen." Van voetbalvereniging en harmonie tot dorpsraad en zangkoor meldden zich. Spierts bestudeerde ondertussen de zwerfafvalophaalregeling (ZOR) van Rijkswaterstaat.

Pilot Schone Maas Limburg

De besprekingen resulteerden in een pilot Schone Maasopruimactie in 2013 in vijf Limburgse gemeenten (Gennep, Bergen, Venlo, Beesel en Maastricht). IVN trok de kar, Rijkswaterstaat en de provincie Limburg financierden. De succesvolle pilot leidde tot een vijfjarenplan. "Het ging veel sneller dan we hadden kunnen bedenken. Dat gaf ruimte om meer te doen. Opruimen alleen vonden we niet genoeg. Om de bron van de vervuiling te kunnen aanpakken wilden we ook inzicht krijgen in het soort afval dat we langs de rivier vonden." Vanaf 2015 worden daarom in Limburg vrijwilligers laagdrempelig opgeleid om het afval volgens een bepaalde methode te onderzoeken.

Aangespoeld afval aan de Maasoever bij Maastricht (Foto IVN Limburg).

Sylvia Spierts (met groene jas) tijdens een opruimactie in het Maasdorpje Sint Agatha (Cuijk) (Foto IVN Limburg).

De Nederlandse rivieren zijn vervuild. Gemiddeld worden er bijna 500 stuks afval per 100 meter rivieroever aangetroffen. 81 procent hiervan is plastic en een kwart van het afval is wegwerpplastic.

Bron: Schone Rivieren

Samenwerking

De enthousiaste Limburgse afvalonderzoekers vormden al snel een hechte club die vervolgens samenwerking zocht met Stichting De Noordzee (monitoring Noordzeestranden) en de Plastic Soup Foundation die bronaanpak voorstaat. Daarmee was de basis van Schone Rivieren geboren. “Het succes van Limburg rolde als een sneeuwbal door het land. Elke Nederlandse rivier heeft inmiddels een vergelijkbaar systeem van opruimen.” Nu Schone Rivieren over Nederland is uitgerold, gaat de organisatie de grens over naar Duitsland en België. Het Interreg(ionaal)-project Litter Free Rivers and Streams rekent op 50 procent Europese cofinanciering. ■

Kijk voor meer informatie op www.schonerivieren.org

De vier O’s van Schone Rivieren

Schone Rivieren kent een doordacht systeem om afval in de rivieren te reduceren: opruimen, onderzoeken, oplossen en ontdekken.

Opruimen: Een georganiseerde groep ruimt tegen beloning op in de maanden maart en april, vóór het broed- en bloeiseizoen.
Onderzoeken: Afvalonderzoekers adopteren 100 meter oever om daar twee keer per jaar het aangespoelde afval te onderzoeken. Stichting De Noordzee analyseert alle onderzoeksdata uit het gehele stroomgebied van de betreffende rivier en trekt conclusies waarop de Plastic Soup Foundation de bronproducenten aanspreekt om maatregelen te nemen.
Oplossen: Samen bedenken hoe het afvalprobleem op te lossen. De producerende bedrijfssector aanspreken en overheden stimuleren gericht beleid op te stellen en te implementeren.
Ontdekken: De schoonheid van rivieren ontdekken. IVN-projectleider Sylvia Spierts: “Ervaren hoe waardevol de rivieren voor planten, dieren en mensen zijn en dat we die moeten beschermen. Als mensen het mooie zien, hopen we dat ze ons op allerlei manieren helpen, want iedereen heeft een puzzelstuk van de oplossing in zich. We hebben de maand september uitgeroepen tot Schone Rivierenmaand. Dan nemen we als IVN mensen mee naar buiten op rivierexpedities.”

Geen LEADER-subsidieaanvraag voor ‘Bloeiende bermen’

Het LEADER-project ‘Bloeiende bermen’ is in november 2019 beëindigd. Reden? Het geld ontbreekt. De initiatiefnemers van dit project – Natuurrijk Limburg Zuid, IVN en Natuur en Milieufederatie Limburg – beschikken niet over voldoende financiële middelen.

Grietje Lenstra, Natuur en Milieufederatie Limburg

Om het project toch te starten is uitgebreid gezocht naar projectpartners en innovatieve manieren om naast 55 procent overheidsbijdrage het verplichte private deel (45 procent) van de LEADER-subsidie bij elkaar te krijgen. De gemeente Eijsden-Margraten zegde een deel overheidsbijdrage toe. Daarnaast zouden het Elisabeth Strouven Fonds en Waterschap Limburg beide het privaat te financieren bedrag dekken. LEADER ziet de bijdrage van het waterschap echter als overheidsbijdrage.

Geen sluitende begroting

Om de private financiering alsnog rond te krijgen, is geprobeerd LEADER-subsidie te verwerven voor ecosysteemdienstleveranciers ter versterking van de biodiversiteit. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) heeft dit afgewezen. Ook was het volgens RVO niet mogelijk om de waarde van de grond van deelnemers onderdeel te maken van de 45 procent private financiering. Al met al is het helaas niet gelukt om een sluitende begroting te krijgen. In overleg met alle projectpartners (gemeente Eijsden-Margraten, IVN, provincie Limburg, Natuurrijk Limburg Zuid en de Natuur en Milieufederatie Limburg) is unaniem besloten voor het project géén LEADER-subsidie meer aan te vragen, maar het project inhoudelijk voort te zetten in een ander format. ■

Over de rol van de Natuur en Milieufederatie Limburg in dit project vindt nog overleg plaats.
Neem voor meer informatie contact op met Grietje Lenstra via g.lenstra@nmflimburg.nl

Verbreding A2 Midden-Limburg een feit

De A2 tussen de knooppunten Het Vonderen (Echt) en Kerensheide (Geleen) verbindt het zuidelijk deel van Limburg met Noord-Brabant, Utrecht en de Randstad en is binnen Limburg verreweg de belangrijkste verbindingsas richting noord-zuid. Om de doorstroming te verbeteren wordt de weg structureel verbreed tot 2x3 rijstroken met vluchtstroken. Het Tracébesluit hiervoor is inmiddels door de Minister genomen. De snelweg tussen genoemde knooppunten bestaat op dit moment uit 2x2 rijstroken met spitsstroken als tussenoplossing om de files aan te pakken. Een klein incident op dit deel van de snelweg kan leiden tot grote bereikbaarheidsproblemen. Om de doorstroming te verbeteren is verbreding van de A2 noodzakelijk.

Bart Cobben, Natuur en Milieufederatie Limburg

Bron: https://beeldbank.rws.nl, Rijkswaterstaat / Joop van Houdt

Landschappelijke inpassing

De Natuur en Milieufederatie Limburg is samen met partners als de provincie, gemeenten, waterschap en bedrijfsleven de afgelopen jaren betrokken geweest bij de planuitwerking. Zij heeft samen met haar achterban gepleit voor een goede landschappelijke inpassing van de verbrede snelweg en voldoende maatregelen om de schade aan natuur zoveel mogelijk te voorkomen, verzachten of compenseren.

Goed leefklimaat

Samen met bewonersorganisaties is aangedrongen op het treffen van voorzieningen om een goed leefklimaat in de omliggende kernen te kunnen garanderen. Door het toepassen van stil asfalt en extra en hogere geluidschermen bij de kernen Echt, Berkelaar, Oud-Roosteren, Baakhoven, Holtum, Born en Urmond wordt de geluidsoverlast zoveel mogelijk beperkt.

Groenstructuur

Voor een goede landschappelijke inpassing van de verbrede snelweg komt er een groenstructuur, de Parkway, zichtbaar als een 15 meter brede groenzone aan weerszijden van de A2. Bij de verschillende woonkernen wordt deze groenstructuur dichter uitgevoerd (meer bomen en bosschages), ter visuele afscherming van de weg en de geluidsschermen.

Faunapassages

De verbreding van de A2 kan niet zonder de natuur helemaal te sparen, maar door een pakket aan maatregelen worden natuurwaarden zoveel als mogelijk hersteld. Er komen drie grote faunapassages. Waar de Geleenbeek de A2 kruist komen twee faunapassages onder de snelweg en het Julianakanaal. Hierdoor verbetert de ecologische verbinding tussen natuurgebieden als de Doort en de Grensmaas. De derde faunapassage komt tussen Graetheide en Guttecoven. Hier wordt de bestaande onderdoorgang Den Uil vervangen en geschikt gemaakt voor de doelsoorten ree, das, bunzing, boommarter en wilde kat. Daarmee wordt de ecologische verbinding Limbrichterbos-Graetheide versterkt.

Tot slot komen er verschillende ecoduikers, daar waar waterlopen de A2 kruisen, en een aantal kleinwildtunnels. Door al deze maatregelen kunnen dieren straks de verbrede A2 makkelijker oversteken dan nu het geval is en worden de natuurgebieden aan weerszijden van de snelweg beter met elkaar verbonden.

Volgens planning beginnen de werkzaamheden in 2022. Naar verwachting is de verbreding van de A2 in 2025-2027 gerealiseerd. ■

Hoe verwarm je aardgasvrij?

In het klimaatakkoord zijn afspraken gemaakt over CO_2-reductie van 49-55 procent in 2030 en meer dan 90 procent in 2050. In Nederland is afgesproken dat we onze huizen en kantoren binnenkort op een andere manier moeten verwarmen dan met fossiele brandstoffen zoals aardgas. Verbranding van fossiele brandstoffen in je cv-ketel geeft namelijk altijd extra CO_2. Een hele uitdaging om daar vanaf te komen.

Floris Mokveld

Geïsoleerde buizen voor de aanleg van een warmtenet.

In fossiele brandstoffen als olie en gas zit héél veel energie opgeslagen. De energie van 1 m^3 gas komt overeen met 9,7 kWh. Dat betekent dat een huis dat nu 1500m^3 gas verbruikt en 3500 kWh aan stroomverbruik heeft, in de toekomst 14550 kWh nodig heeft voor verwarming met Infrarood panelen of een elektrische radiator of ketel. Warmtepomp-oplossingen zijn daarom interessant. Voor diezelfde woning is dan nog maar 5000 kWh aan warmte nodig; de rest van de warmte wordt geoogst uit de grond of de lucht als duurzame energie. Ook dat is te veel in de toekomstige energiemix, want daarvoor hebben we onvoldoende wind- en zonnecapaciteit. In het klimaatakkoord is daarom ook afgesproken dat er 20 - 40 procent bespaard moet worden, zodat er nog maar 3500 kWh nodig is voor verwarming met een warmtepomp. Goede woningisolatie is dan wel een voorwaarde.

Warmtenetwerkcoöperatie

Warmtepompen kunnen niet overal toegepast worden. Daarom wordt er ook gekeken naar andere methodes om woningen te verwarmen. Denk aan warmte uit de grond (geothermie), uit oppervlaktewater, via zonneboilers en opslagvaten, restwarmte van de industrie enzovoorts. Deze warmte wordt dan via een zogenaamd warmtenet (pijpen in de grond, door de wijk tot aan de woning) bij de bewoners binnengebracht. Om te voorkomen dat ze in handen vallen van een monopolist en met grove prijsstijgingen te maken krijgen, nemen buurten en bewoners zelf het initiatief voor zo'n warmtenetwerk in coöperatief verband. Ze zitten dan zelf aan het stuur en bepalen mee wat er met de winst gebeurt. Niet per se makkelijk, zeker nieuw en daarom wellicht wel interessant.

Foto: hetgroenenet.nl

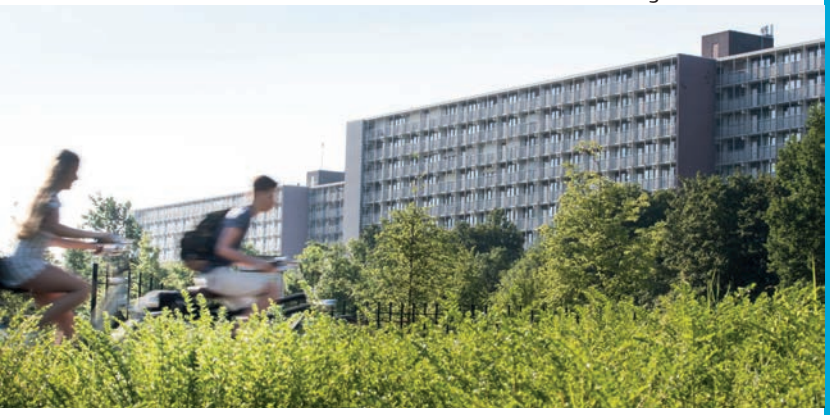

In Denemarken hebben burgers al jarenlang de warmtevoorziening in eigen, coöperatieve hand. Belangrijk is ervoor te zorgen dat de energie betaalbaar blijft, ook voor mensen met een kleine beurs.

Aardgasvrij alternatief

In oktober 2019 heeft het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) alle Nederlandse gemeentes een overzicht aangereikt van alle warmtebronnen in de omgeving en een eerste raming voor het beste aardgasvrij alternatief. Een start om het denkproces te beginnen. De gemeentes gebruiken deze analyses in hun TransitieVisieWarmte die ze moeten opstellen voor eind 2021. Daarin geeft elke gemeente ook aan welke wijken vóór 2030 aardgasvrij zullen zijn.

Pilots

Op dit moment worden in Nederland verschillende pilots uitgevoerd in het kader van de programmatische proeftuinaanpak aardgasvrije wijken. Deze wijken krijgen subsidie om oplossingen uit te testen. In deze aanpak wordt niet alleen naar de energietransitie gekeken maar wordt ook bezien hoe andere verbeteringen in de wijk mee gerealiseerd kunnen worden, zoals verbetering van sociale cohesie, vermindering van eenzaamheid, maar ook gezamenlijk isoleren of zelfs werk laten uitvoeren door buurtbewoners.

Begeleiding

Energie Samen (in Limburg is dat REScoop Limburg), de Natuur en Milieufederaties, LSA, Buurkracht en HIER vormen sinds dit jaar de zogenaamde Participatiecoalitie. Doel van de coalitie is ervoor te zorgen dat bewoners vanaf het begin van de transitie echt meedoen. We willen buurten daarom begeleiden naar een buurtplan dat wordt ondertekend door bewoners, de gemeente en andere stakeholders.
Partijen als Buurkracht, Energie Samen (Buurtwarmte), LSA en HIER bieden alle een andere aanpak. De aanpak wordt afgestemd met de betrokken gemeente of bewoners/wijken die een verzoek doen. De ervaringen van de leden van de Participatiecoalitie worden regelmatig gedeeld en geëvalueerd. De beste manier om van het aardgas af te gaan is immers nog in ontwikkeling. ■

Informatie

Stuur voor meer informatie een mailtje naar Carel van der Zanden via c.vanderzanden@nmflimburg.nl

Voorbeelden aanpak proeftuinen aardgasvrije wijken

- Paddepoel, een wijk in Groningen die een prachtige brochure/magazine hebben gemaakt over de oplossing die door de gemeente en de wijk is ontwikkeld.
- Schothorst-Zuid in Amersfoort is samen met bewoners aan de gang.
- In Kronenberg (Horst aan de Maas) is al jarenlang een groep actieve bewoners bezig met de uitdaging Energieneutraal Kronenberg.
- In Brunssum en Sittard-Geleen zijn twee proeftuinen voor aardgasvrije verwarming. In Limbrichterveld wordt onderzocht of de huizen met restwarmte van de industrie kan worden verwarmd (zie afbeelding). Het programma Dubbel Duurzaam begeleidt de bewoners en heeft een hele pagina met informatie over de aanpak. In Brunssum-Noord wordt onderzocht of met een laag temperatuurnetwerk met de technologie van Mijnwater de hoogbouw kan worden voorzien van warmte.

- Energie Samen heeft een speciaal programma ontwikkeld voor wijken onder de naam Buurtwarmte.
- HIER heeft een bewonersspel gemaakt waarmee bewoners geactiveerd kunnen worden. Een gemeente of energie-coöperatie kan dit spel aanvragen.

Wij hebben een nieuwe website

Misschien heb je 'm al gezien? Onze website is volledig vernieuwd met een frisse look, eenvoudige navigatie en handige tools om op de hoogte te blijven van nieuws, evenementen en andere activiteiten.

Groene Agenda

Door heel Limburg worden veel 'groene' activiteiten georganiseerd. In onze vernieuwde groene agenda vind je een selectie van evenementen, expo's, wandelingen en workshops. Wil je zelf een activiteit op de groene agenda zetten? Dat kan! Ga naar de groene agenda en klik op

Activiteit aanmelden

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief

Ook de digitale nieuwsbrief van NMF Limburg is in een nieuw jasje gegoten. Wil jij niks missen van het meest interessante nieuws op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid in Limburg?

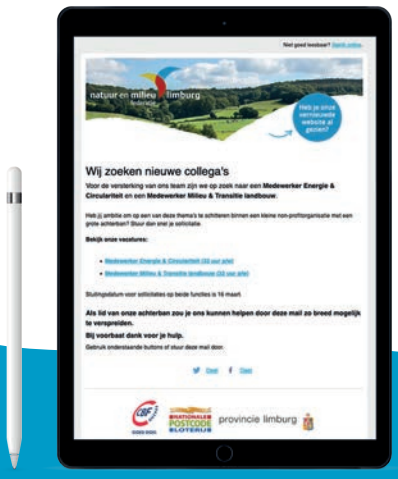

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief via de website
www.nmflimburg.nl

Zo slim als de natuur

"We vragen de aarde niet om meer te produceren. We doen meer met wat de aarde al produceert."

In het boek 'Zo slim als de natuur' beschrijft Gunter Pauli twaalf revolutionaire manieren om voedsel en energie te produceren. De auteur noemt de twaalf trends revolutionair omdat ze een fundamenteel andere manier van kijken naar de wereld als uitgangspunt hebben.

Len Dumont, Natuur en Milieufederatie Limburg

Een voorbeeld: in onze huidige benadering van het wereldvoedselvraagstuk ligt de focus op schaalvergroting, we produceren steeds meer van hetzelfde tegen steeds lagere kosten. Dat lijkt efficiënt, maar het grootschalig verbouwen van één gewas (monocultuur) kan alleen met kunstmest en bestrijdingsmiddelen en leidt op den duur tot bodemuitputting. Volgens Pauli moeten we deze platte 2D-benadering van onze voedselproductie vervangen door een 3D-variant die van nature voorkomt in alle bossen en oceanen. Zo levert driedimensionale zeewierteelt op platformen in kustgebieden niet alleen waardevolle voeding en biobrandstof (gas en ethanol), maar draagt het tevens bij aan het herstel van het mariene milieu en de kust. Bovendien legt zeewier actief kooldioxide vast (tot vijf keer meer dan planten op het land) en helpt het om de oceanen te ontzuren. En het wordt nog beter, want van zeewier kan een hoogwaardige textielvezel worden gemaakt die een prima alternatief is voor de waterverslindende katoenvezel.

De zeewierteelt die Pauli beschrijft is een schoolvoorbeeld van zijn 'meer en beter'-model, waarbij we op een betere manier (want geen vervuiling maar herstel) meer verschillende zaken produceren (voeding, brandstof, textielvezel, etc.). Volgens Pauli zijn er 'overal kansen om de stromen van voedingsstoffen, materialen en energie te herontdekken, want de natuur is overal'. Bij veel trends die Pauli opvoert wordt de oude kringloopgedachte (afval bestaat niet) gekoppeld aan het vernuft of de slimheid van natuurlijke ecosystemen. Hierdoor ontstaan krachtige nieuwe productiemethodes die op het eerste gezicht alleen maar voordelen lijken te hebben.

Maar hoe hoopvol het ook allemaal klinkt, toch wringt er iets bij het lezen van dit boek. Het is namelijk ook een grote lofzang op de maakbaarheid van ons bestaan. Door de kunst af te kijken van de natuur kunnen we de wereld opnieuw inrichten en zodanig vormgeven dat 12 miljard mensen straks een fatsoenlijk leven kunnen leiden. Aan de natuur wordt niks gevraagd en wie zich niet wenst te conformeren aan Pauli's maakbaarheidsideaal gaat het sowieso lastig krijgen. Illustratief in dit kader is zijn beschrijving van de panda als hopeloos dier dat door omstandigheden alleen nog maar één specifieke soort bamboe lust. Logisch dat ze bijna zijn uitgestorven, deze koppige dieren 'hebben nog nooit helemaal verkend wat er in hun nieuwe werkelijkheid verder voorhanden is'. We moeten af van de pandamentaliteit is zijn boodschap, maar de panda spreekt niet voor niets tot onze verbeelding met zijn trage, berustende voorkomen. De panda is een gereïncarneerde zenmeester die ons leert dat het okay is om te zijn met wat er is en niet meer te willen dan dat. Daarin schuilt een minstens zo waardevolle les: van 'meer en beter' naar minder en goed. ■

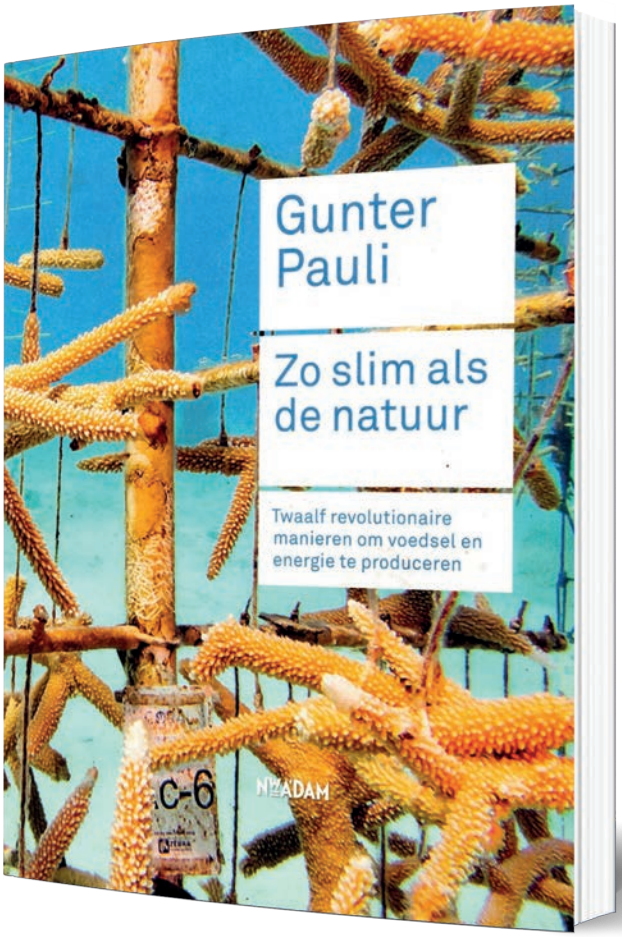

Je kunt het boek 'Zo slim als de natuur' van Gunter Pauli winnen door mee te doen met de TRINLkwizz op de volgende pagina.

App Tijdreizen in Limburg: TRINL

Wil je weten waar je naartoe gaat, dan moet je ook weten waar je vandaan komt. Dat is het motto van de App Tijdreizen in Limburg (TRINL) van de Natuur en Milieufederatie Limburg.

TRINL geeft een bijzondere kijk op het Limburgse landschap door de eeuwen heen. Met de App reis je door de tijd en zie je hoe Limburg er vroeger uitzag.
Uniek zijn de Tranchotkaarten (1800), de eerste échte topografische kaarten van Limburg. In de App zijn ook informatieve kaartlagen opgenomen, bijvoorbeeld van onze wind- en zonnevisie. ■

Ons Limburgs landschap nog beter leren kennen? Doe dan mee met de TRINLkwizz!

De kwizzvragen hebben betrekking op een onderwerp waar de Natuur en Milieufederatie Limburg nauw bij betrokken is. Door in TRINL de juiste kaart te selecteren kan de locatie worden opgespoord en vind je het antwoord op de vraag.

TRINLkwizz

Nieuwe kwizzvraag

In 2010 heeft het toenmalige team van de NMF Limburg een kanotocht gemaakt en daarbij de route volgens het rode spoor afgelegd. Dit spoor is over de 1800 kaart (Tranchot kaart) gelegd. Er vanuit gaande dat op het water is gepeddeld moet het landschap ter plaatse aanzienlijk zijn veranderd. Om welk gebied gaat het?

Weet je het antwoord?
Stuur een mailtje naar info@nmflimburg.nl onder vermelding van TRINLkwizz. Onder de goede inzendingen wordt het boek 'Zo slim als de natuur' van Gunter Pauli verloot. ■

Winnaar TRINL kwizzvraag Limburgs Milieu 04 2019
Op de plaats van de blauwe marker wordt al meer dan vier eeuwen energie opgewekt met waterkracht. Anno 2019 staat hier een Cultuurfabriek met waterkrachtcentrale. Het juiste antwoord was de ECI Cultuurfabriek. De winnaar is Wilma Dingelstad.

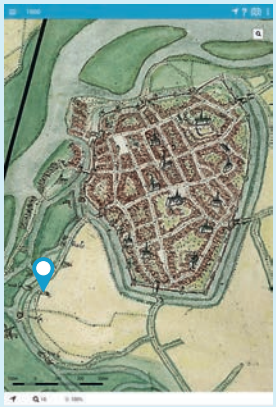

Limburgs Milieu is een uitgave van de Natuur en Milieufederatie Limburg
De Natuur en Milieufederatie Limburg werd opgericht in 1971. De stichting zet zich al bijna 50 jaar in voor natuur en landschap, een gezond leefmilieu en duurzaamheid in Limburg. Zij doet dit samen met de circa honderd bij haar aangesloten organisaties. Dit werk kan de NMF Limburg doen dankzij giften, overheidsbijdragen en subsidies van onder meer de provincie Limburg en de Nationale Postcode Loterij.

Redactie: Lilian Rippe, Len Dumont.

Aan dit nummer werkten mee:
Luuk Belgers, Bart Cobben, Hans Heijnen, Ton Hermanussen, Erica Heymans, John Janssen, Thijs Kuipers, Grietje Lenstra, Floris Mokveld, Sylvia Spierts, Jelle Stoffers, Karin Timmermans, Carel van der Zanden en de geïnterviewden en fotografen.

Redactionele bijdragen:
Bijdragen kunnen alleen na overleg met de redactie worden ingediend. Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel. Plaatsing van een artikel hoeft niet te betekenen dat de vermelde meningen de visie van de redactie of van de NMF Limburg weerspiegelen.

Redactieadres:
Natuur en Milieufederatie Limburg
Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond
T 0475 - 386 410
www.nmflimburg.nl
info@nmflimburg.nl

Je vindt de NMF Limburg op:

Vormgeving & drukwerk:
Grafigroep Zuid, Swalmen

SCGm ISO 14001 gecertificeerd

Dit magazine is geproduceerd door Grafigroep Zuid onder gecontroleerde omstandigheden conform ISO 14001 Grafimedia getoetst door de SCGM, Certificaatnummer SCGM: MMS-2017.03.02

FSC www.fsc.org MIX Paper from responsible sources FSC® C017135

Limburgs Milieu is gedrukt op gecertificeerd FSC®-papier.

De **Nationale Postcode Loterij** is medefinancier van diverse projecten van de NMF Limburg.

Het uitgeven van Limburgs Milieu wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van de **provincie Limburg**.

advertentie

Ben *jij* die enthousiaste Watergids die wij zoeken?

Vrijwilliger

Zin in een leuke job? De Natuur en Milieufederatie Limburg zoekt versterking in haar voorlichtingsteam. Het team verzorgt wandelingen langs Limburgse wateren voor scholen, vrouwen-, ouderen- en jongeren-organisaties, wijk- en buurtraden en natuur- en milieugroepen.

De Natuur en Milieufederatie Limburg en de circa honderd bij haar aangesloten organisaties zetten zich in voor natuur én een gezond leefmilieu in Limburg. Als voorlichter/gids verzorg je wandelingen langs de Limburgse beken en vertel je over de taken van de Limburgse waterschappen. Bij wandelingen in je eigen regio geef je informatie over beekherstelprojecten en het werk van het waterschap dat ervoor zorgt dat we droge voeten houden. Uiteraard krijg je voordat je begint een korte opleiding.

Herken jij je in het profiel?
Je hebt affiniteit met water, natuur en landschap en bent sociaal betrokken. Je bent enthousiast en praat gemakkelijk. Je deelt graag kennis en brengt informatie op een heldere wijze over. Je hebt ervaring in het geven van presentaties. Je kunt je gemakkelijk in anderen verplaatsen en weet de informatie af te stemmen op je doelgroep. Je beheerst de Nederlandse taal goed. Je bent representatief, flexibel en bereid om met grote regelmaat op wisselende dagen en uren voorlichting te geven. Je bent in het bezit van een auto en rijbewijs. Je hebt een computer en kunt er op werken. Je bent bereid relevante trainingen te volgen.

Vergoeding?
Voor elke wandeling krijg je een onkostenvergoeding van €18. Ook sluiten we een vrijwilligersovereenkomst met je af met een collectieve ongevallen- en WA-verzekering.

Leuke job! Heb je er zin in? Reageer!
Schrijf een korte brief met motivatie, achtergrond en eventuele ervaring en mail deze samen met je CV naar k.timmermans@nmflimburg.nl. Voor meer informatie kun je contact op nemen met Karin Timmermans 0475 – 386410. ■

Een mooi en duurzaam Nederland voor iedereen! Dat is waar de Natuur en Milieufederaties zich voor inzetten. Bijvoorbeeld met het Energie Initiatief. Steeds meer burgers en bedrijven willen groene stroom en niet langer afhankelijk zijn van grote energiebedrijven. Via het Energie Initiatief krijgen nu al ruim 500 lokale groepen toegang tot een schat aan kennis rondom groene energie. Zodat iedereen z'n duurzame energieplannen kan realiseren.

De Natuur en Milieufederaties ontvingen sinds 1996 een bijdrage van € 45,4 miljoen. Deelnemers van de Postcode Loterij: bedankt! Dankzij u kunnen wij de Natuur en Milieufederaties en 98 andere organisaties financieel ondersteunen. En dankzij u heeft de Postcode Loterij sinds 1989 al ruim € 5 miljard aan goede doelen geschonken. **Samen voor een betere wereld: postcodeloterij.nl**

Dankzij u.

NATIONALE POSTCODE LOTERIJ

18+ Speel bewust